СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXX. Число 241. Джерзи Сити, Н. Дж., второк, 17. жовтня, 1922. — VOL. XXX. No. 241. Jersey City, N. J., Tuesday, October 17, 1922. THREE CENTS

УКРАЇНСЬКІ ГРОМАДИ! Прийміть сейчас участь в боротьбі проти польського наїзду у Східній Галичині, жертвами на Фонд Негайної Допомоги!

ДРУГИЙ ВИСТУП УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ХОРУ В НЮ ЙОРКУ ЩЕ БІЛЬШИЙ УСПІХ ЯК ПЕРШИЙ

НЮ ЙОРК, 16. жовтня. — Український Національний Хор під проводом Олександра Кошиця виступив вчора сполудня в салі Гіподрому з другим концертом в сьому місті.

Саля Гіподрому, котра є найбільшою салею в цілих Злучених Державах та має понад 5,000 сиджень, була заповнена до послідного місця. Ся величезна маса народа, зложена лишень до половини з українських гостий, обєдналася в своїм необмеженім ентузіязмі для української пісні, виведеної по мистецьки Українським Хором. Програма складалася наперед з низки українських коляд, обжинкових, колискових і других пісень. Велике одушевленне викликали сольові партії пані Кошець та д. Гаврила Леоніва.

Великим успіхом тішилися також сольові співи Оди Слободської та Ніни Кошець, з котрих послідна співала дві українські пісні.

Музичні критики ранішних понеділкових ґазет без вимку підносять красу української пісні та величають виконанне її Українським Національним Хором.

УРЯД МЯКНЕ В СВОЇЙ НАГІНЦІ НА ГОРЯЧІ НАПИТКИ

ВАШІНҐТОН, 14. жовтня. — Ґенеральний прокуратор (міністер судівництва) продовжив на цілий тиждень речинець, до котрого американські кораблі мають примінитися до нових прогибіцийних заряджень, на основі котрих їм не буде вільно возити ані продавати своїм псаажирам алькоголічних напитків.

Речинець примінення установлено на 21. жовтня.

ЮНІЇ ЗРІКАЮТЬСЯ ПРАВА СТРАЙКУ

ШИКАҐО, 14. жовтня. — За посередництвом Зелізничої Робітничої Ради Злучених Держав юнії зелізничих варстатових робітників заключили з 16 зелізничими підприємствами угоду, на основі котрої юнії зрікаються права страйку, а зелізниці зобовязуються права виносити справу до суду, а зате обі сторони зобовязуються віддавати всяке непорозумінне до вирішення сій Раді та придержуватися сього рішення, якеб воно не було.

Подібні умови ведуться тепер межи цілим рядом других зелізниць та їх варстатовими робітниками.

Рівночасно з тим Рада подає до відома своє рішенне, котрим вона піднесла о 2 цента заплату робітників, занятих при удержуванню зелізничих доріг. Підвишка відноситься до 451,911 робітників.

ГОЛОВНЕ ДОМАГАННЄ АМЕРИКАНСЬКИХ ФАРМЕРІВ

ВАШІНҐТОН, 14. жовтня. — Ґрупа конґресменів та сенаторів, що становлять так званий фармерський бльок, видала публичну заяву про свої політичні стремління в будучій сесії конґресу.

Після сеї заяви, фармерський бльок буде передусім старатися добитися поширення кредиту для фармерів. В тім напрямі фармерський бльок приготовляє вже відповідний проект федерального закона, який мавби дати американським фармерам право діставати позички на довші терміни та на лекших умовах, я кє вони можуть тепер діставати в промислових банках.

БОРОТЬБА ЗА ДОПУЩЕННЄ ФРАНЦУЗЬКОГО СОЦІЯЛІСТА ДО АМЕРИКИ

ВАШІНҐТОН, 14. жовтня. — Віцепрезидентка Жіночого Патріотичного Товариства внесла до стейтового департаменту в Вашінґтоні протест проти допущення до Злучених Держав Жана Льонґета, французького соціяліста, на тій основі, що він хоче ширити в Америці радикальну аґітацію.

Департамент стейту, однак, заявив, що він не буде робити ніяких перешкод французькому соціялістичному послови в його приїзді до Злучених Держав, скоро лишень французький конзуль предложить його відповідно візований пашпорт. Секретар Гюз заявив, що він відмовляє віза лишень зі спеціяльних причин.

УСПІХ ПОСЛІДНОЇ ФЕДЕРАЛЬНОЇ ПОЗИЧКИ

ВАШІНҐТОН, 16. жовтня. — Докладні обчислення підписів на послідну федеральну позичку Злучених Держав, що була розписана на 500 міліонів долярів, показують, що до неї зголосилася така маса субскрибентів, що вони готові позичити урядови цілий міліярд більше, як він хоче.

ҐАРДИНҐ ХВАЛИТЬ КОНҐРЕС

ВАШІНҐТОН, 16. жовтня. — Президент Ґардинґ оголосив свій лист до конґресмена Монделя, републиканського провідника в палаті послів, в котрім він вихвалює конґрес за його діяльність.

Ґардинґ підносить межи инчим заведені конґресом ощадности, ухвали на користь жовнірів, фармерів та гнучку тарифу на заграничні вироби.

Лист писаний з наміром помогти републиканським кандидатам при виборах.

ФАБРИКАНТИ ХВАЛЯТЬСЯ, ЩО РОБІТНИКИ ПОКИДАЮТЬ СТРАЙК.

БОСТОН, Месечузетс, 15. жовтня. Товариство властителів ткалень в ново-англійських стейтах подає, що страйк робітників сих фабрик, котрий треває вже від 1. червня, починає поволи ломитися, бо робітники мають постепенно вертати до роботи.

Все таки й вони не можуть похвалитися, що фабрики вже наповнені нормальним числом робітників.

СКОРА ПОЧТА.

Ще не лишень в Польщі листи скоро ходять, але й в Америці вони деколи потрафлять польську урякову „спренжистонсць", про се міг недавно перекноатися самий головний почтар почти в Нюарку. Сім літ, вісім місяців та вісім днів тому назад один Артур Нотольо з Орендж, Ню Джерзі, написав листа до Френка Бока, почтаря в Нюарку, в тім самім стейті. Хоч від почти, де надано лист, до почти, де він мав бути доручений, всего півтретя милі, мимо сього 17-літний адресант скінчив вже 24 роки життя, заким його лист, в котрім була просьба о роботу на почті, був доручений адресатови. Не діждавшися відповіди, парубок станув на роботу в склепі вітця, і нині є з неї дуже вдоволений. За той час, як доручували його листа, на нюарській почті змінено начальника почти, бо з приходом републиканської партії до правління, викинено демократа та замінено републиканцем.

РЕФОРМА БАНКОВОЇ СИСТЕМИ В КАНАДІ

Окружні відділи Злучених фармерів Манітоби мають сеї зими обговорювати справу реформ банкової системи в Канаді. Між іншим мають бути обговорені такі подробиці: Усуненнє банкових гроший і виданнє всіх грошевих значків домініяльним правительством, заложеннє канадійського національного банку на взір такого банку в Австралії, урядова інспекція банків.

Фармерські орґанізації в Саскечевані й Алберті мабуть бубудуть також обговорювати тісамі питання з уваги, що в липні, 1923, виходять чартери усіх банків в Канаді. Передтим парлямент Канади має застановитись, чи не ухвалити наново старого банкового закона, а банкова комісія парляменту буде приймати проєкт змін того закона.

ПОГРОЗА ЛЯХАМ.

Львівська польська часопись „Ґазета Цодзенна" доносить: командант постерунку жандармерії у Висниках дістав анонімовий лист з погрозою, що будинок постерунку вилетить у воздух, коли командант не зложить зброї в означене місце. Погроза кінчиться запевненням, що „і так незадовго запанує тут Україна".

КЛОПОТИ ГРАФА ТОЛСТОГО.

ВОТЕРБЕРІ, Конектикат, 13. жовтня. — Живучий тут з родиною Граф Ілля Толстой, син звісного московського письменника Льва Толстого, найшовся послідними часами в такім тяжкім маєтковім положенню, що мусів заставити свої дорогоцінности, що складаються з дорогих перстенів та тим подібних вартісних каменів, оброблених та вставлених на російський лад.

Граф займається малярством та писанием споминів про свого батька.

ВОЛИНЦІ БЮТЬ ЛЯШНЮ.

„Ґазета Цодзенна" доносить, що в Шумську на Волині почали Поляки будувати дім для польської торговлі. На другий день Українці з Жидами напали на польський недобудований склеп; сокирами порозганяли Поляків; порубали стіни і знищили розпочату будову. Староста вислав на місце випадку комісію для провірення справи.

АРЕШТОВАННЯ КОМІСАРЯ ЧРЕЗВИЧАЙКИ.

Дня 7. вересня в Рівному арештовано був. комісаря херсонської чрезвичайки Комана. Комана вислав совітський уряд в цїли передвиборчої аґітації на вхідні повіти Польщі. Арештоааний комісар послуговувався голубами, для пересилки листів до Москви. У нього найдено 160 почтових голубів. Виявилось, що Коман орґанізував ціле бюро для комуністичної аґітації перед виборами до польського сойму.

ЗА СКИБУ ЗЕМЛІ.

В с. Дмитровичах замордував Константин Місько свойого батька із пімсти за те, що батько відобрав від нього один морґ поля і записав дочці.

ХТО КАНДИДУЄ В ГАЛИЧИНІ?

„Слово Польске" доносить, що до польського сойму кандидує на посла Михайло Яцків і Силір Твердохліб, відомі редактори „Рідного Краю". Ті оборчу аґітацію на Гуцульщині.

СПІР МІЖ РОМАНОВИМИ ЗА НЕІСТНУЮЧИЙ ПРЕСТОЛ

ПАРИЖ, 10. жовтня. — Російський великий князь Кирило Романов, котрий живе в Парижі, видав проклямацію, в якій проголосив себе наслідником царського престола.

Його підпирають деякі члени родини Романових, але богато з них противиться признанню Кирилови сього права, а є навіть і такі Романови, котрі є за републикою в Росії і загалом не признають нікому зі свого роду права до царського престола.

В РОСІЇ Й НА УКРАЇНІ ОСТАЛОСЯ ЩЕ 5 МІЛІОНІВ ГОЛОДУЮЧИХ

МОСКВА, столиця Московщини, 14. жовтня. — Большевики обчисляють, що в Надволжу, на Московщині, і над Чорним морем, на Україні, сеї зими буде ще дуже тяжко голодувати понад 5 міліонів душ. Кромі того під весну се число збільшиться наслідком вичерпання поживи до 8,000,000 душ.

Большевики збирають податки в натурі але не мають поживи для голодних. На се хотіли-б вони затягнути заграничну позичку.

1 БІЛІОН РУБЛІВ ЗА 50 ДОЛЯРІВ

МОСКВА, столиця Московщини, 14. жовтня. — Нині на московському грошевому торзі давали по 20 міліонів большевицьких рублів за одного американського доляра.

1 біліон (міліярд) рублів можна було купити за 50 рублів, а навіть дешевше. Але навіть кілька американських чи канадийських долярів тяжше тут дістати як большевицькі міліярди.

БРИТАНСЬКИЙ ПРЕМІЄР ЛОЙД ДЖОРДЖ КАЖЕ, ЩО ФРАНЦІЯ ЗРАДИЛА АЛІЯНТІВ

МЕНЧЕСТЕР, Англія, 14. жовтня. — Британський премієр Лойд Джордж виголосив довшу промову в тутешнім „Ріформ Клоб".

У своїй промові боронив він свою політику на Близкому Сході і накинувся головно на заграничну політику Франції.

Він казав, що Велика Британія мусіла вислати армію до Малої Азії для оборони свободи Дарданельського проливу й охорони Европи перед новою війною.

Лойд Джордж зазначив, що колиб Турки були перейшли Дарданелі, то безперечно були-б посунулись аж до Солуня (Сальонік). Накинувся теж остро на Турків, що вони замордували безвинно міліон людий, 500,000 Вірмен і 500,000 Греків, а віддтак накинувся на Францію й Італію, що покинули Англію і Грецію, забираючи свої війска знад Дарданельського проливу.

Зокрема закинув Франції, що зломила вірність аліянтам, а пійшла проти них з Турками. Ще тому кілька тижнів, говорив премієр, французьке правительство телеграфувало до британського, що коли Турки або Греки перейдуть невтральну полосу в Малій Азії, так Франція виступить проти них оружною силою, а тимчасом Турки перейшли невтральну полосу, а тоді Французи забралися завчасу з поля бою.

ЗАПОВІДАЮТЬ НОВІ ВИБОРИ В АНҐЛІЇ

ЛОНДОН, 15. жовтня. — Справа недалеких парляментарних виборів в Анґлії досі ще не вирішена. В часописях ведеться далі горяча дискусія на сю тему. Промова премієра Лойда Джорджа не задоволила консерватистів ані критиків його близко-східної політики. Власне ізза того, здається, буде таки конечним оголошеннє недалеких виборів до парляменту, які вирішать про долю Лойда Джорджа на становищі премієра і про коаліцію.

ФРАНЦУСЬКА ПРЕСА КРИТИКУЄ ЛОЙДА ДЖОРДЖА

ПАРИЖ, 15. жовтня. — Тутешня преса критикує промову британського премієра Лойда Джорджа, в якій він закинув Франції, що зломала вірність Анґлії яко її союзниця.

Вони накидаються на Лойда Джорджа, кажучи, що не британська армія вихратувала ситуацію на Близкому Сході, але французька політика.

Дневник Матен пише, що хотяй Лойд Джордж каже, що Франція й Італія покинули поле бою, аліянтів і засади, так на ділі винна не Франція ані Італія але змінчива політика Лойда Джорджа.

ДОРОЖНЯ У ФРАНЦІЇ

ПАРИЖ, 15. жовтня. — Французьке статистичне бюро оголошує, що ціни поживних артикулів у Франції за останніх 10 літ пійшли вгору на 368%.

ГРЕКИ ЗАЧАЛИ ВЖЕ УСТУПАТИ З ТРАКІЇ

АТЕНИ, столиця Греції, 15. жовтня. — Грецька армія згідно з постановою муданського перемиря зачала вже уступати з Тракії до Греції.

Відступ відбувається в порядку, тільки Греки сумніваються, чи все дасться їм перевести протягом приписаних 15 днів.

По уступленню Греків аліянти передають управу тракійських провінцій в руки Турків.

УТЕЧА НАРОДУ З ТРАКІЇ ПЕРЕД ТУРКАМИ

АДРІЯНОПОЛЬ, Тракія, 12. жовтня. — Голови тутешніх християнських церков і жидівський рабін запевняють, що перед приходом Турків до Тракії готовиться до утечі 400,000 Греків, Вірмен і Болгар та Жидів.

ГОДІ ВЕСТИ ТОРГОВЛЮ З БОЛЬШЕВИЦЬКОЮ РОСІЄЮ

БЕРЛІН, 10. жовтня. — Німецькі промислові круги цілком зневірились у пляни віднови торговельних зносин між Німеччиною і Росією.

На недавній нараді національного союза німецького промислу по довгій дискусії увесь збір прийшов до переконання, що жадне співділанне жадного промислу з московськими большевиками не є можливе.

На тій нараді був большевицький торговельний представник Стомяніков і голова російського відділу в німецькому міністерстві закордонних справ барон фон Мацан, котрі прислухувались дискусії.

В тій дискусії заявили представники фабрик Круппа і Стінеса, що большевицький комісар так званої „заграничної торговлі", Леонід Красcін, прикольоровує відносини в Росії, аби підманити туди чужинецьких фабрикантів з їх виробами, одначе тамошні економічні відносини такі безнадійні, що годі і сподіватись привернути якінебудь торговельно-промислові зносини заграниці з Росією.

КОРОЛЬ КОРОНУЄТЬСЯ

АЛБАЮЛІЯ, Румунія, 15. жовтня. — Нині відбулось коронованнє румунського короля Фердинанда і королеви Марії. Парада відбулась без випадку.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorised July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодинoке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сити і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ЗАЙВА ЗАЯВА.

З федерального уряду в Вашінґтоні вийшла сими днями важна урочиста заява про політику европейських держав. Заявляе наперед републиканська адміністрація, що вона не буде стягати довгів з европейських держав так довго, поки вони не будуть в змозі довги платити. Заявляе вона далі, що американський уряд не згодиться на уділенне американськими фірмами приватних або державних позичок европейським підприемцям або державам так довго, поки вони будуть далі видавати великі суми на военні цілі та поки вони не зрівноважуть своїх видатків з приходами.

Заяви на перший погляд наскрізь розумні та практичні. А все таки вони виглядають досить зайвими, коли взяти під увагу, що самий американський уряд стоїть тепер перед величезним, бо півміліярдовим недобором. Тому, хоч не можна мати нічого проти того, що Америка закликае европейські держави зменчити свої военні видатки та прикроїти свої видатки відповідно до своїх приходів, сміх може зібрати дивитися, як Америка грозить відмовою кредитів тоді, як власний уряд мусить добре головою крутити, аби заткати діри в власній кишені.

Та сцена не лишень смішна, але й терпко смішна. Прецінь европейські держави, котрі на погляд американського уряду видають тепер розмірно за богато на военні справи, роблять се наслідком укладу політичних та економічних обставин в Европі та Азії, в якім немалу вину поносить, нігде правди діти, американський уряд. Коли тепер Польща, приміром, набирае на себе довгів на военні зоруження як баран на роги, то й в сьому Злучені Держави не без вини, бож ніхто другий, як власне Вилсон помагав будувати сю неприродну політичну машкару, котра зветься воскресшою Польщею, а котра тепер загибае під тягарем военних видатків, пороблених на задержанне при собі загарбаних чужих земель. І в Малій Азії та на Балканах тріскае тепер будова, коло котрої головним майстром чи попсуймайстром був не хто инчий як великий 14-пойнтовий президент Вилсон. Правда, не був се републиканський президент, але й републиканський президент не може відпекатися зовсім від усего того, що зробив його попередник з противної партії. Американська суспільність не покидае платити военних довгів на тій основі, що вона змінила собі президента, і вона певно не довго буде зносити мовчки, як американський уряд вмивае руки від европейських справ, обмежаючися до гарних та зайвих наук на адресу европейських держав. В американськім народі назріває вже переконанне, що до европейських справ Америка мусить вмішатися, хоч не так, як се зробив диктаторський Вилсон.

ЛЯХИ БОМБАРДУЮТЬ УКРАЇНСЬКІ ДОМИ В ГАЛИЧИНІ.

ПІДЛОЖЕННЄ БОМБИ В СТАНИСЛАВОВІ.

Дня 25. вересня с. р. о 2. годині попівночі невідомі злочинці підложили під будинок українського „Сокола" в Станиславові сильну дозу екразиту. Наслідки експльозії є дуже значні, бо ціла північна стіна будинку сильно зарисувалась, а отвір в стіні дуже великий. Вирвало також значну частину підлоги, а в цілім будинку та в сусідніх каменицях вилетіли майже всі шиби.

Негайно після експльозії цілий будинок обступила поліція. Після переведеної ранком ревізії найдено ще один набій в іншому місці тогосамого будинку. Видно, що запалити його вже злочинець не мав часу.

Рано переслухано всіх управителів правних, що містяться в „Соколі" (Даниша, Ковальчука, Самоверського) та голову УПТ. п. Павлюха. Дуже докладно переведена ревізія в цілому домі н едала ніяких вислідів. Тогосамого дня вечером о год. 5.30 сильний відділ поліції враз із цілою громадою тайних поліційних аґентів обступив будинок місцевої української державної ґімназії та „Селянської Бурси". Переведено також ревізію у профц Білобрама, Никифоряка та Слободяника.

Як з того бачимо, напрям пошуканки за вандалами є той самий що у Львові. Поліція шукае злочинця між Українцями. Іншими словами: Станиславівські Українці за всяку ціну хотіли висадити власний будинок, що служить на приміщенне українських шкіл. Справді, переоцінка цінностий!

ОРҐАНІЗАЦІЯ СЕЛО-СПІЛКИ В Ч. С. Р.

Українці збігці-селяни заклали в Празі Комітет Селянської Спілки в Ч. С. Р., який зорґанізував уже громади в Братиславі та інших місцях осідків української еміґрації. Праський Комітет налагоджує звязки з подібними орґанізаціями славянських країн, а також з орґанізаціями селянської спілки в інших державах.

З ПОЛЯ БОРОТЬБИ В ГАЛИЧИНІ.

(Від власного кореспондента).

Три роки український нарід Галичини ждав терпеливо, щоб головні держави антанти сповнили свій міжнародній обовязок супроти його рідного краю, усунули польську окупацію і привернули державну незалежність.

А тимчасом кігті польського ката щораз глибше впивалися в зранене, скровавлене українське тіло. Польща все більше й більше господарила в українській Галичині так, неначеб се була часть польської держави.

Нарешті, видно, урвалася терпеливість українського народу, бо з краю почали приходити відомости про факти, які свідчать, що український нарід взявся до **самооборони** перед польським катом.

Ще перед роком, як предтеча сеї самооборонної акції, студент Федак, офіцир української армії, вистрілом у начальника польської держави Пілсудського і львівського воеводу Грабовського запротестував проти поділу Галичини на воєводства.

А сього літа почалася справжня самооборонна акція, звернена проти орґанів польської державної влади і проти всіх польських зайдів на українській землі.

Вилітають у воздух зелізничі мости, псуються зелізничі шляхи, перериваються телеґрафічні дроти, вибухають бомби в польських урядових будинках, гинуть або дістають тяжкі рани аґенти польської державної влади, горять маєтки польських панів-дідичів і польських хлопів-кольоністів.

Зразу десь-не-десь, а там щораз частійше, на цілім просторі Галичини, яка тепер справді ціла горить огнем боротьби проти польських зайдів-ворогів.

Народній гнів звертається і проти тих нечисленних одиниць українського роду, що забули свій обовязок супроти рідної землі і йдуть на руку ворогам.

Ось в Коломиї хтось стріляє до Омеляна Карашкевича, що почав свої публичні виступи як український поет, а тепер був причасний до т. зв. гуцульської депутації, яку польські власти орґанізували з „хрунів" до Варшави, щоб вона там ніби-то в імени Гуцулів заявила бажаннє приналежности до польської держави.

В однім селі знов невідомі люди вбили на очах жінки й дітий селянина, який їздив у тій депутації до Варшави.

Вбито або поранено кількох війтів-„хрунів".

І дивна річ, супроти сеї акції польське правительство зовсім безсильне. Польська преса, нотуючи щодня цілий спис підпалів та инших актів самооборони, з розпукою зазначує, що доси польські власти не зловили ані одного винного.

За те тим завзятійше гуляють собі польські власти супроти невинних, арештуючи Українців, особливо селян і студентів, яким не можуть закинути ніякої вини.

Галицькі тюрми знов наповняються українськими мучениками, жервами польських катів.

• • •

Нотуючи випадки висше поданих актів, звернених проти польських зайдів-ворогів, польська преса щораз голоснійше накликує Поляків, щоби вони взялися до самооборони проти української акції, до відплати за неї до реванжу.

Дивна річ! Адже на території Галичини виконує державну владу польська держава, яка має свої органи власти для береження порядку, охорони населення, шукання й карання винних. Чомуж польська преса накликує Поляків до орґанізації реванжу? Чи сили польської держави за слабі, щоб дати собі раду з самооборонною українською акцією? І що се за держава, де побіг орґанів власти виступають самочинні орґанізації?

Сі заклики польської преси вже мають свої наслідки:

Останнього тижня польські злочинці виконали на провінції й у Львові кілька нападів на українських громадян і українські установи.

В Камінці Струмиловій польські злочинці спалили дім і господарство заслуженого українського патріота о. декана Михайла Цегельського.

З инших місцевостий є відомости про напади і вбивства українських селян-патріотів.

В Долині польські злочинці наповнили будинок української приватної ґімназії ґранатами і спричинили вибух. На щасте вибух не був такий великий, як його ладили злочинці і дім остав цілий, тільки поніс величезні шкоди.

З того, що вибух спричинено вибуховим матеріялом, який знаходиться звичайно в посіданню війска, видно, що в тім злочині є рука польських властий.

Широко задумали собі погуляти польські злочинці у Львові, де їх жертвою впали будинки українських товариств „Просвіти", „Академічного Дому" і „Наукового Товариства ім. Т. Шевченка".

В домі **„Просвіти"** наступив вибух в четвер, 21. вересня, вечером від екразиту, вложеного в електричний мірник на коридорі.

Пару днів перед тим по коритарі дому „Просвіти" крутився польський поліційний аґент Хмелевський. В хвилі самого вибуху появилася перед домом „Просвіти" ціла армія поліції, замкнула дім і почала ревізії й арештовання.

Насувається сильне підозріннє, що екразит підложив згаданий аґент поліції Хмелевський, що про се знала поліція і тому так швидко явилася на місци вибуху.

Щоби відвернути увагу від правдивих злочинців, поліція пустила видумку, ніби вибух був від того, що Українці необережно переховували в будинку „Просвіти" екразив.

Зваливши вину на Українців, поліція замкнула на цілу ніч і день будинок „просвіти" і „господарювала" в усіх українських товариствах, які містяться в тім будинку. Перевернула все до гори ногами, забрала ріжні папери і хвалиться, що знайшла богато „компромітуючого матеріялу". Перевела також арештування.

Шкоди від вибуху великі, але дім „Просвіти" остав цілий.

В суботу, 23. вересня, рано напала поліція на **дім Наукового Товариства ім. Шевченка.** Перевела всюди ревізію і поставила поліційну сторожу, так, що ніхто не смів ані прийти ані вийти з будинку.

І власне підчас сього вибухає вечером в домі Наукового Товариства ім. Шевченка під сходами бомба, яка робить великі шкоди.

Хто підложив сю бомбу, коли дім був стережени поліцією? Чи знов не рука тут польської поліції?

Того самого вечера наступив вибух також в українськім Академічнім Домі, де міститься приватна українська жіноча ґімназія СС. Василіянок. І тут шкоди великі. І тут господарює після вибуху поліція.

Ось так польські злочинці — хто знає, чи не сама польська поліція — виконали замах на три українські культурні установи.

Річ — нечувана в культурнім світі!

Тому, що польські власти не можуть здавити акції самооборони, зверненої проти польських зайдів-ворогів, — тому під охороною тих самих польських властий польські злочинці руйнують українські культурні установи.

Очевидно, що польські злочинці будуть далі робити свої злочини. Хто їх спинить? Польські власти певне ні! Вони ще будуть покривати їх або й отверто їм помагати.

Та се не спинить українського народу від боротьби проти польських задів-ворогів...

Гайдельберґ, 30. вересня, 1922.

Др. Михайло Лозинський.

МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

НЮ ЙОРК, Н. Й. Тов. Зоря, від. 69 У. Н. Союза повідомляє своїх членів, що річні збори відбулися дня 7. жовтня, на котрих вибрано слідуючий новий уряд: О. Плескун, предс.; М. Тарнавський, з. предс.; Л. Сидорович, секр.; Н. Ковбасник, з. секр.; В. Мартинів, кас.; Й. Забавчук, з. кас.; М. Боднар і М. Скасків, контрольори; І. Дмитрів і М. Юрчак, опікуни хорих; П. Ґаврис і Н. Забавчук, тростіси; М. Левко, господар галі. Слідуючі збори відбудуться дня 22. жовтня о годині 2.30 попол. в У. Н. Домі, 217-219 Іст 6-та ул. На порядку нарад є важні справи до полагодження. Неявившийся член заплатить кару після ухвали. — О. Плескун, предс.; Л. Сидоорвич, секр.

АСТОРІЯ, Л. АЙ., Н. Й., Бр. св. о. Николая, від. 5 У. Н. Союза повідомляє своїх членів, що річний мітинґ відбудеться в суботу, дня 21. жовтня під числом 268 Парк Плейс. Проситься прийти і вирівнати свої місячні вкладки. Довгуючі члени єсли невирівнають свої належитости, будуть суспендовані. — А. Климишин, предс.; П. Коцан, секр.

ІРЛЯНДСЬКА БОРОТЬБА В СХІДНІЙ ГАЛИЧИНІ.

Східна Галичина вже четвертий рік переносить терпіння страшної окупації, яку виконує з поручення держав Антанти (рішення з 25. червня 1919 р.) історичний ворог українського народу — Польща.

Перший рік (1919) окупаційного режиму Польщі у Сх. Галичині застав українське громадянство того краю у фізичній перетомі. Девятьмісячна боротьба проти Польщі на фронті від Карпат через Львів аж до меж Холмщини, перехід Гал. Армії за Збруч, виарештованнє українських політичних провідників міста і села польськими окупаційними властями, а в решті густе обставленне цілої Східної Галичини польськими військовими відділами — унеможливлювало всякий активний виступ сх.-галицького населення проти польської окупаційної влади.

Аж 1920 р. українське населення Сх. Галичини зазначило ділами свою ворожість до польського окупанта в двох полосах краю:

На ГУЦУЛЬЩИНІ, де в маю того року Гуцули почали нищити станиці польської жандармерії і вбивати жандармів, а навіть нападати на польські військові патролі, і на БОЙКІВЩИНІ, де в звязку з совітським наступом на Сх. Галичину селяни несли поміч партизантському відділови Др. Бекеша і зголошувалися в добровольці проти польської армії.

Та сі виступи Українців Сх. Галичини Польща втопила в морі крови і шибенець зараз після відвороту совітської армії із Сх. Галичини. Окремі карні відділи польської жандармерії їздили з повіту до повіту, з села до села і ловили українських „Бунтовщиків" проти польської окупації вбиваючи або розстрілюючи їх на місці. По селах Гуцульщини і Бойківщини розкватировано тоді „для кращого прохарчовання" польські кавалерійські частини, а кождого свідомого українського громадянина поставлено під строгий нагляд. Розуміється, що серед таких обставин яка небудь отверта боротьба проти Польщі була прямо не можлива. І тому в другій половині 1920 р. і в першій половині 1921 р. українське громадянство Східної Галичини було спосібне хиба до АКТІВ РОЗПУКИ.

Першим голосним відгомоном сего психольоґічного зрозумілого настрою був атентат студента Стефана Федака на польського львівського воеводу Ґарбовського з дня 25. вересня 1921 р. Сей вчинок молодого студента, члена української академічної молоді, виключеної польським окупантом від студій на львівськім університеті — відбувся в мурах львівського маґістрату, на очах Пілсудського і численних чужинців, що зїхались були на польську виставу у Львові „східні Торги". В тиждень опісля зроблено спробу атентату на тернопільського воеводу, про що польська влада заборонила була писати в своїй пресі.

Очевидно, що чим далі Антанта відволікала вирішення східно-галицької справи і чим більше польський окупант доскулював цілому українському народови, тим більше росла серед катованого населення ненависть до польської окупації. Особливо відложення вирішення східно-галицького питання на неозначений час ґенуеською конференцією, на котру в Сх. Галичині покладано певні надії, викликало розчарованне і пхнуло населенне до активних виступів проти польського наїзника. Від мая 1922 р. по нинішний день іде плянове нищення польської окупації у Сх. Галичині через українське населення.

В МАЮ 1922. згоріли оселі польських кольоністів 1) в Нижбірку, 2) Чабарівці, 3) Суходолі, 4. Коцюбинцях, 5) Васильківцях, ґусятинського повіту. 6) В той сам час пострілено в селі Петовій, снятинського повіту, команданта польського куріня Радохонського, 7) на шляху Бібрка-Львів ушкоджено зелізничі шини і перетято телеґрафічні дроти, 8) 18. мая забито стійкового жовніра коло моста у Братковичах, 9) з кінцем місяця мая згоріли до тла в Бакончицях коло Перемишля військові маґазини польської армії вартости пів міліярда пол. м. 10) Рівночасно згоріли до тла в Перемишлі на Засяню два військові вклади вовни і один військовий тартак.

В ЧЕРВНІ 1922 р. 11) 3. червня знищено дім польської жандармерії в Яворові, 12) 16. червня спалено польські доми в Городку Ягайлонськім, 13) 18. червня кинено бомбу на станицю польської жандармерії в Угнові, 14) 27. червня кинено бомбу на дім польської поліції в Судовій Вишні, 15) 28. червня спалено водну стацію в Любачеві.

В ЛИПНІ 1922 р. 16) 2. липня спалено великі стайні польського полку в Старім Селі коло Бібрки, при чім шкода виносила 9 міліонів пм., 17) 4. липня згорів „Людови Дом" польських кольоністів біля Яблонова, 18) 8. липня згоріли польські хати та інвентар в Річках коло Рави Руської, 19) того самого дня згоріли польські хати в Робулках пов. Ніско, 20) 10. липня убито в селі Добростанах коло Львова польського жандарма Францішка Стшельского, 21) 13 липня був Львів ізольований від цілої Европи по причині поперетинання усіх дротів, 22) 15. липня спалено желізничу стацію в Сопотові коло Кут, 23) 14. липня спалено відбензинярню в Дрогобичі, 24) 19. липня перетято телеґрафічні і телефонічні дроти на значній просторони на лінії Коломия-Станиславів, 25) 21. липня підпалено желізничу стацію в околиці Городка-Ягайлонського, 26) 28. липня перетято комунікацію телефонічну на лінії Львів-Жовква.

В СЕРПНІ 1922 р. 27) 16. серпня виконано динамітовий замах на потяг в околиці селя Пядики, 28) того самого дня перетято на лінії Львів-Сапіжанка коло Жовтанець телеґрафічні і телефонічні дроти на просторі кількох кільометрів, 29) 17. серпня перетято телеґрафічні дроти в околиці Куликова, 30) 20. серпня доконано два замахи бомбами на мешкання повітового команданта поліції і на поліційні касарні в Стрию, 31) в ночі з 15 на 16 серпня доконано динамітового замаху на польський двір в Яворові, 32) 28 серпня доконано в протягу одної ночі підпалу двора ґр. Дембіцького, замаху на стацію зелізничу бомбами і знищення динамітовими петардами поліційного дому в Яворові, 33) того самого дня знищено телеґрафічні і телефонічні дроти на лніії Львів-Жовква коло Грибовець, 34) 31. серпня прострілено польського аґента поліційного Стецалу в Стрию, 35) 28. серпня підпалено в Переспі пов. Сокаль стирти збіжа на поли дідича Красінського.

В ВЕРЕСНІ 1922 р. В перших днях вересня підпалено: 36) 1. вересня доконано динамітовий замах на зелізничий міст в Яворові, 37) того самого дня перетято дроти телеґрафічні в околиці Жовкви, 38) підпалено обісте війта в Тадані пов. Камінка Струмилова, 39) підпалено стирти збіжа на поли Дідича Бартмаского в тім самім селі, 40) підпалено стирти збіжа на фільварку в Несухах, 41) на фільварку в Сілець-Беньковій, 42) на фільварку бурмістра Камінки Струмилової, 43) в селі Мазярни підпалено лісничівку, 44) в Поповичах пов. Мостиска підпалено стодолу Поляка Спільки, 45) в Болистрашицях пов. Перемишль підпалено стирти збіжа на фільварку Зайончковського, 46) на фільварку в Свободі Золотій коло Бережан збіже і двір причім згоріло 31 коний, упряж, господарчі будинки і рільничі машини, 47) в Будзанові коло Бережан на фільварку ґр. Бавороського спалено ввесь сеґорічний збір, 48) на фільварку Заславе той сам повіт спалено також цілий сеґорічний збір, 49) те саме на фільварку Тростянець пов. Бучач, 50) в острові коло Тернополя спалено на фільварку ґр. Бавороського кілька стирт збіжа, 51) спалено фільварок в Загелю, 52) фільварок в Підгірцях, 53) в перших днях вересня убито війтів в селах Дуліби і Стшалкові, 54) в наслідок замаху наступила катастрофа потягу на лінії Львів-Підгайці, 55) в ночи з 6 на 7. вересня перетято на великім просторі телеґрафічні і телеефонічні дроти на лінії Любачів-Башня, 56) 7. вересня підложено під стацію Боднарів і на зелізничий тор коло неї динамітові петарди, 57) в тім самім часі згоріли стирти збіжа на фільварку в Новім Місті пов. Добромиль, 58) в ночи 10. вересня підложили динамітовий набій під фільварок Яксманичі коло Перемишля — фільварок згорів, 59) того самого дня перервано на великім просторі на лінії Зимна Вода-Мшана телеґрафічні і телефонічні дроти, 60) того самого дня перетято телеґрафічні дроти між стаціями Суха Воля-Мшана, 61) в ночі з 12 на 13 вересня підпалено фільварок в Любичі Королівській, 62) 13 вересня спалено стирти збіжа на фільварку в Буцневі коло Тернополя, 63) 14 вересня підпалено стирти збіжа на фільварку Реклиці, 64) того самого дня згоріли стирти збіжа в Ліску Королівськім під Глинянами, 65) 15 вересня підпалено фільварок воєводи станиславівського Юристовського в Курівцях коло Тернополя, 66) в Журавці підпалено збіже і двір, 67) в тім часі пробувано підпалити двір в Розлужанах, 68) в Глинянах підпалено фільварок ґр. Потоцького, 69) в ночи 15. вересня підпалено двірські забудовання в Люблинці пов. Чесанів, 70) спалено двір в Антонівці і 71) Заславю пов. Теребовля, 72) в борщівськім повіті спалено два фільварки, 73) 15. вересня підпалено стирти збіжа на фільварку в Деревні, 74) тої самої ночі спалено стирт избіжа на фільварку в Туринці, 75) тої самої ночі перетято всі дроти на лінії Жовква-Мости Великі, 76) в тім часі спалено фільварок ґр. Броніцького в Любині Великім, 77) дім польської школи в Рибниках під Бережанами, 78) двір в Корлові, 79) в Підгайчиках, 80) в Підлісках, 81) в Підбірцях, 82) Ізидорівці, 83) в Семках, 84) Нежухові, 85) 30. вересня підпалено фільварок в Бачковицях пов. Перемишль, 86) в тім самім повіті в тім самім часі підпалено фільварок в Машковицях, який горів через три дні, 87) в тім самім часі підпалено стодолу на фільварку Єлінка князя Сапіги, 88) в ночі з 13. на 14. вересня перетято всі телеґрафічні і телефонічні дроти на лінії Сапежанка Честинь, 89) в ночі з 17 на 18 вересня перетято і зірвано всі телеґрафічні і телефонічні дроти на лінії Камінка Струмилова-Мілятин, 90) тої самої ночі перетято телеґрафічні і телефонічні дроти коло села Зелехова і т. д.

Річ ясна, що боротьба Українців Сх. Галичини проти польської окупації буде чимраз змагатися і не буде припинена до того часу поки стопа одного польського жовніра тратує українську землю. Коли Антанта, що на основі 91 арт. Сен-Жерменського договору є сувереном Сх. Галичини, буде дальше зволікати з вирішенням східно-галицької справи, то буде мати небавом справдішний Балкан в середущій Европі. У боротьбі проти польської окупації Українці Східної Галичини не мають нічого до втрачення — хиба кайдани неволі.

ПАМЯТАЙТЕ НА ФОНД НЕГАЙНОЇ ДОПОМОГИ РІДНОМУ КРАЄВИ. - ЖЕРТВИ НАЛЕЖИТЬ СЛАТИ ДО:

DIPLOMATIC REPRESENTATIVE OF GALICIA,

411 Southern Building, Washington, D. C.

З ПІДКАРПАТСЬКОЇ РУСИ.

Позашкільна освіта.

Коли в вересні 1919 р. чеська влада приступила до орґанізації народносвітної праці поза школою, то мусіла зо здивуванням ствердити, що в тім напрямі не знайшла буквально нічого й то не лиш в громадах руських, але й мадярських. Ні одної народної читальні, бібліотеки, лиш по містах та й то політичних касинах. Театр вело мадярсько-жидівське товариство, яке обіздио 4 міста. Середні школи не працювали для народної освіти, нігде не було хорів.

Не диво, що перші кроки Шкільного Реферату в Ужгороді коло нарогної освіти стрінулися з насмішкою не лиш руського, але й мадярського громадянства. Темне руське населення стрінуло це з найбільшим недовірєм, як нову видуману панами штуку. До того воно — головно в горах — дуже бідне, просто голодує, а тоді тяжко казати йому вчитися. Не мало утруднює працю віддаленість та розтяжність богато сіл, які не допускають до зосередження та оживлення праці. Дальше дуже утруднюють ту працю спори язикові, релігійні й політичні.

Поволи перші леди були проломані. Праця над позашкільною освітою давно начаася, але тепер брак її в першу чергу досвідчених робітників. Поволи виробляється тутешнє вчительство.

Треба признати, що Шкільний Реферат посвячує чимало сил та грошей на сю працю. Робить сам, як і попирає матеріяльно та морально приватну роботу в першій мірі товариства „Просвіта", про яке шановні читачі вже поінформовані.

Не буду займатися історією розвою тої праці, скажу лиш, як виглядає нинішній стан.

Поза-шкільною народоосвітною працею мають тепер займатися **окружні освітні ради,** яких число виносить нині 15, а саме в: 1) Береговом, 2) В. Березном, 3) Воловім, 4) Густі, 5) Іршаві, 6) Мукачеві для лятоºричанського округа, 7) Мукачеві для мукачівського округа, 8) Н. Верецки, 9) Перечин, 10) Свалява, 11) В. Севлюш, 12) Акна Солотвина, 13) Терешва, 14) Тячево, 15) Ужгород.

Ради мають на ціли приготовляти програму освітних курсів і читань, збирати викладаючих, орґанізувати сільські освітні комісії по всіх селах, розділювати державні допомоги на освітну працю в цілім окрузі. Головами окружних рад є по більшій части інспектори народних шкіл. Діловоди (секретарі) рад є мужами довіря Шк. Реферату як комісар позашкільної народної освіти.

Перший зїзд заступників народноосвітних рад в числі 26 відбувся дня 30. липня 1922 в Берегові. Принято 23 одповідних резолюцій.

Дальшим тягом тої праці є підготовлення курсів для малоосвічених та неписьменних на зиму, а також зїзд народноосвітних робітників на день 28. вересня 1922 р. до Ужгороду.

Про самий зїзд напишу пізніще. Тепер можу тільки сказати, що вибраний на предсідателя найстарший представник автохтонства Евменій Сабов запрошення не приняв і зїздом буде проводити сам шкільний референт Пешек.

Краєва учительська конференція.

Вже дня 26. вересня рано відчинює Шкільний Реферат виставу учебних політичних засобів праці вчителя. Вистава буде в ґімназії в Ужгороді та буде тревати до 30. вересня.

Дня 29. рано в ґімназії зачнеться краєва учительська конференція пленарним засіданєм, на якім виберуть двох заступників голови (голова Пешек) і двох секретарів. Потім слідувати-ме: ухвалення порядку нарад, звіт Пешека про шкільництво на П. Руси й переказання поодиноких точок програми секціями та вибір 4 секцій.

Секції будуть радити цілий 29. і 30. вересня до год. 12 в полудне. Секціїе: 1. народних шкіл, 2. горожанських шкіл, 3) середні школи й учительські семинарі, 4) фахові школи. В кождій секції є по 4 реферати (в фаховій рефератів 7). Кожда секція вибирає членів до краєвого вчительського виділу, а саме: народні школи 4, горожанські 2, середні 1 й фахові одного члена.

Дня 30. вересня в 2. вполудне друге пленарне засідання, на котрім прийде звіт про працю в секціях і резолюції, звіт про верифікацію виборів до краєвого вчительського виділу, по чім конференція буде закінчена.

Зміна орієнтації духовенства?

Відома річ, що найбільше ще не може погодитися саме задля матеріяльних страт із новим станом річей руське духовенство. Не може ніяк забути відпавших „коблини" (податок вірних in natura) й „роковини" (податок вірних робітниками на поли) й тужить, а інколи й недвозначно висказує свою тугу за старим ладом. А саме через це не хоче чеська влада признати їм такі платні, які бодай в части відшкодовувалиби за страчене. Розуміється, иншого виходу немає, лиш за примірoм відомого патріота священика Августина Волошина стануги на становиску чеської державн, а тоді справа буде полагоджена корисно для обидвох сторін.

Як видко, поволи думка Волошина зачинає знаходити прихильників. На днях закінчилися священичі реколекції, по яких понад 50 священиків зібралися в „Руськім Клюбі" та вислухали реферату о. Волошина про політичне положення; він представив потребу праці духовенства позитивної культурної та політичної. Всі присутні заявили свою солідарність з політикою Волошина. Заявили свою готовість до народної праці і вибрало 7-членовий комтет для орґанізації політичного поступування духовенства. Комітет заявив ці рішення духовенства й віце-ґубернаторови Еренфельдови, який обіцяв все попирати духовенство в народній праці.

За таку заяву духовенства за Волошином дуже гнівається на духовенство „Карпаторусскій Вістник", знов у формі закидів владі пригадує духовенству його кривди від влади та вихвалює себе та „Русскую Землю" (ширительку православя!) обoронцями так духовенства, як і всего руського населення.

Збожеволів між яничарами.

Я вже писав, що на редактора „Православного Вістника" вишукали кацапи б. ґенерала Турбина. Родом він із курської ґубернії, мав високі царські відзначення, займав високі становища за Денікіна й Врангля. Судьба привеа його в руки Ґаґатка й Ґомічкова, а вони зробили його редактором буцімто релігійної ґазети, яка мала ширити ненависть та огиду до всего, що неправославне та не кацапське. Відгризався сердега, поки було сил. Вкінці збожеволів — і помер в ужгородській лічниці. Похоронено його з військовою парадою.

БОМБА.

Втікайте люде від „Просвіти",
Бо там гремлять вже динаміти
В старі, понурі катакомби
Сховали гайдамаки бомби.
У вечір громом загреміло —
Там де Книгарня, там де „Діло".
Збудився Ґонта, Залізняк,
Кричить так зграя посіпак.
Сензація! Радіє дух!
Сензація! Веселість, рух.
— „Ах беж їх в цуглє, дай їм в бок!"
Горлає денникарський шмок.
І крик іде в широкий світ:
У Львові бомби, динаміт.

Мигтять багнети не на жарт,
У кождих дверях двайцять варт
Агентів рої, сила божа,
Для нас це почетна сторожа.
Перекупки ведуть диспути:
— „А що там єлихаць?" Що там чути?
В шинках горлає зграя пяна:
— Тюрма! Багнети для „кабана".

Та ми вже знаєм хитрі штуки,
Ми знаєм чиї подлі руки
Зробили той експерімент,
Щоб зруйнувать наш фундамент.
Нас не злякає весь той смрід,
Ні екразіт, ні динаміт.
Нас не сполишать мов ту квочку.
Пардон—пан цензор—тут дам точку.
(„Діло"). **Чмелик.**

СТАРОКРАЄВІ ПОСМЕРТНІ ВІСТИ.

Михайло Панас. Поручник Михайло Панас одна із замітніщих постатей між старшинами українського війска. Людина щира та отверта, енерґічний, зелізної волі, завзятий та відважний, тип справжнього жовніра. Характер прямий та чистий. Один із перших орґанізаторів нашої кінноти в перших днях польсько-українських боїв в Галичині та один із кращих провідників нашого кінного війска у визвольній боротьбі 1918—1920 рр.

НУЖДА ПРИЧИНОЮ САМОВБИВСТВА

В цукорни при вул. Гетьманській у Львові позбавив себе життя вистрілом з револьвера Мирослав Ульберський. При ньому найдено письмо, яке вказує на те, що самовбивство поповнено ізза недостачі засобів до життя.

ПОДЯКА.

Комітет Опіки над Інвалідмаи, Львів, вул. Руська ч. 3.

Ч. 411|22 Львів, 19. вересня 1922.

До Хвальної Управи Української Ґалянтерійної Крамниці, на руки Вп. П. Гната Гаврилюка, Джерзи Сити, Н. Дж.

Отсим почуваємося до милого обовязку зложити Вам щиру подяку за жертву на фонд українських інвалідів у Львові в кволі 25 долярів, які ми дня 14. вересня ц. р. із Земельного Гіпотечного Банку як рівновартість по біж. курсі у пол. марках одержали.

Із радістю мусимо сконстатувати, що майже виключно жертвами американських Українців удержується дім укр. інвалідів у Львові. Задумуємо закупити власний дім, бо до тепер поміщення й робітні українських інвалідів містяться в чужому домі, за який вправді не платимо чиншу, але не можемо помістити в ньому більше як дозволяє занята вже скількість місць в числі 36. Великій скількости інвалідів удімює комітет підмог в одіжі, обуві, грошах, уміщує їх у приватних майстрів і т. д.

Тому звертаємося до Вас із уклінною просьбою занятися збіркою жертв на закупно дому і переслати нам долярі, бо виміняні на пол. валюту тратять з дня на день на вартости, так що на пол. гроші ми ледви чи коли зложилиби потрібну суму. Потребуємо сейчас около 50 міліонів п. мар., це є 6—7 тисячів долярів. Єслиби ми мали половину цеї квоти, ми моглиби вже тепер задаткувати дім і переняти його на власність, а решту сплатилиби згодом. Край знищений і нищений не всилі стільки зложити, впрочім складає на ріжні цілі, як Рідна Школа, воєнні вдови і сироти, голодуючі на Вел. Україні, місцеві школи, які кождий округ сам для себе удержує і много ин.

Сподіємося, що в крузі ідейних свідомих Земляків поширите наше проохання та що Ваша праця і щира збірна жертвенність принесе користь нашій Вітчині.

На наших немічниках мусимо виховати молоде покоління, яке у слушний час без вагання зуміє стати за волю Народу, бачучи, що він уміє оцінити посвяту, вміє заплатити за кров і рани.

Щераз складаємо щироукраїнське спасибіг за щедру жертву й остаємо з належним поважанием

ЗА КОМІТЕТ ОПІКИ НАД ІНВАЛІДАМИ:
З. Лукавецький, голова,
С. Український, секр.

Примітка „Свободи": Ми помістимо радо подяку за кожду більшу жертву, яку зложать українські бизнесмена на народну ціль.

ДОПИСІ

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ.

Збірка на повітову „Січ" у Львові.

Серед ріжних збірок не позабули ми і на Січову орґанізацію в краю, бо ми знаємо добре, що „Січ" сповнила і сповнює неаби яку роботу в оживленню українського народного духа. Дня 17. вересня зложили на мої руки в Правиденс, Р. Ай., в домі П. Бриковича, на повітову „Січ" оці жертводавці: по $1.00: Н. ХХраплиний, І. Витязь, Д. Лободяк, А. Сидор і Т. Гевка; по 50 ц.: А. Брикович, І. Шкварок, С. Лемішка, А. Бойко, М. Свідер і Н. Пшоновський, — разом $8.00.

Ці гроші є переслані до краю через фірму д. Грицея у Філяделфії. Мушу зазначити, що д. Грицей не порахував собі ані цента за пересилку, за ро сердечна йому подяка.

Спасибі також усім жертводавцям.

Стефан Лемішка.

—o—

ПАСЕЙК, Н. ДЖ.

Громада Пасейк при народній роботі.

Щоби знищити неграмотність і темноту серед громадян нашої місцевости, за покликом деяких одиниць, відбулися тут перші загальні збори в ціли заснования читальні, — дня 10-го вересня ц. р.

Провід у згаданих зборах обняв, за згодою присутних Впр. о. Лев Левицький, а цей покликав на писаря Й. Саґайдака.

Коротку але ядерну промову про значіннє й вагу просвіти й читальні у громаді, виголосив Впр. о. Левицький. Цей бесідник представив опісля зібраним, що одна з найперших причин політичної й економічної неволі нашого народу лежить у його темноту; тому то підніс він клич до боротьби з темнотою, закликаючи всіх присутних до просвіти й самообразування.

Другим бесідником був місцевий учитель п. Володимир Білоруський. Цей бесідник звернув увагу присутних на це, що наш народ під теперішню хвилю, в часі горячого паступу в культурних змаганнях усіх націй світа, в часі завзятої боротьби з ворогами о своє життя, на своїй землі, мусить воювати тим самим оружжем, яким воюють проти нас наші сусіди, а власне що треба нам іти з духом часу й поступу. Відтак попросив бесідник зібраних громадян, щоби вони заохотили місцеве жіноцтво й нашу молодіж до вступлення у члени читальні, бо читальня це друга школа. Школа в якій буде можна охоронити молодіж від винародовлення, та виховати її на добрих горожан Америки, а рівночасно на свідомих, щирих і карних горожан Неньки-України. В читальні наша молодіж навчиться плекати народного духа, полюбить свою мову, пісню, штуку й виростати-ме на здорових каменярів.

Відтак присутні, котрі зрозуміли яка ціль і значіннє читальні ухвалили одноголосно поставлену резолюцію, домагаючуся заснования читальні.

Опісля вписалося до читальні 47 членів.

Вкінці приступлено до вибору виділу читальні. Вибрано: Олександра Пеляка головою, Володимир Білоруського писарем, Адама Ющишака скарбником, Николая Кинейлюка бібліотекарем.

Збори припоручили виділові приготовити статут читальні.

На тім збори закінчено.

Й. Сагайдак, писар.

—o—

Слідуючі загальні збори були скликані виділом читальні на день 1. жовтня ц. р. в ціли предложення й одобрення приготованого статута.

По точнім обговореннюкождого уступа з окрема поробивши в деяких дещо змін, принято й одобрено статут яко правосильний і обовязуючий. Назву читальні принято: „Читальня Просвіти ім. Тараса Шевченка".

Тогож дня доповнено ще виділ вибираючи Михайла Табачука заступником голови, Пилипа Ґульку заступником писаря.

Опісля обговорено справу заснования бібліотеки, пренумерати часописей місцевих і краєвих, а в кінці означено час і місце сходин в читальні в новопобудованій укр. школі при Президент стр. 212, в салі ч. 2, кождого дня вечером.

На тім збори закінчено.

Вол. Білоруський, писар.

—o—

Віче в справі негайної допомоги рідному краєві.

Віче відбулося дня 24. вересня ц. р. о 6. годині вечір у будинку шкільнім у великій салі.

Предсідателем віча вибрано Впр. о. Льва Левицького, а писарями учителя Volод. Білоруського й гр. Пилипа Ґульку.

Перед приступленнем до властивої програми віча відчитав предсідатель о. Л. Левицький відозву Ліґи Горожан і Ветеранів українського походження в справі вибору делеґатів на конґрес до Філяделфії. Присутні вибрали одноголосно делеґатом з парохії о. Л. Левицького. Рішено одначе, що другі місцеві товариства й братства мають вибрати на своїх зборах у найблищу неділю деляґата або передати вже вибраному повновласть до заступництва їх в конґресі.

Другою головною справою була справа неганої помочі рідному краєві.

Предсідатель о. Лев Левицький уділив голосу в тій справі місцевим учителям гр. Осипові Стеткевичеві, а відтак гр. Володимирові Білоруському, котрі по черзі представили присутним ціль і вагу цеї справи, завзиваючи всіх до кативної праці у будові нашої незалежної держави. Бесідники виказали, що нашим національним обовязком є допомогти заморським братам у старім краю, у їхній визвольній боротьбі з ворогом, матеріяльно й морально; — що булоби злочином супроти нації й зрадою братів, колиби ми остали байдужними у тій хвилі, коли там ведеться з наїзником завзята, тайна й постійна боротьба.

Опісля поставив предсідатель о. Лев Левицький внесенне про потребу заснования місцевого комітету для несення негайної допомоги рідному краєві. По одноголоснім приняттю цього внесення присутними, вибрано до комітету о. Льва Левицького, М. Шевця, Івана Шафрана, Ник. Кинейлюка й Олександра Пеляка.

Відтак на внесенне Дм. Лещишина ухвалено, щоби прочі місцеві товариства на своїх зборах у слідуючу неділю 1-го жовтня доповнили нововибраний комітет своїми делеґатами.

В кінці вивязалась оживлена дискусія над способом збирання жертв на згадану ціль. У дискусії забирали голос Дм. Лещишин, Н. Шафран, Н. Кинайлук, М. Барна, О. Стеткевич, В. Білоруський і о. Л. Левицький.

Підчас дискусії виринула гадка оподаткования пасейської громади сталими місячними жертвами, найменьше 50 ц. від особи.

Присутні приняли це внесенне і зобовязалися складати **постійно** через рік по 50 ц. місячно, а також взяли на себе обовязок започаткований на віччу акцію, пояснити й поширити між членами у місцевих товариствах і братсвах.

Сейчас на вічу зложили на ту ціль слідуючі громадяни(ки): Дмитро Смеркло і Семен Цімко по $5.00; Фена Шеремета, Анна Дерлінг, Максим Барна, Василь Джурак, Йосиф Сагайдак, Мелянія Робенська, Олекса Солоничний, Стефанія Стах, Лука Кіча, Коваль, Іван Ходорович, М. Висовата, Пел. Висовата, Мих. Швець, пані Гейсси (Американка), М. Клипка, Ник. Качор і Павло Барна по $1.00. Деклярували: о. Лев Левицький і Осип Стеткевич по $50.00; Пилип Ґулька $25.00; Волод. Білоруський $15.00; Николай Кинайлюк і Анна Кинайлюк по $12.50; Іван Шафран і Єлена Семеновичева по $10.00; Марія Токарчик $5.00. Зложено на вічу готівкою $34.00, деклеровано $190.00.

Відспівавши пісню „Не пора" й „Ми гайдамаки", розійшлися вічевики домів.

Волод. Білоруський, Пилип Ґулька,
писарі.

П. С. Слід запримітити, що тов-а „Запомогова Січ" на своїх зборах дня 1-го жовтня вибрало до Комітету Н. П. Р. К. двох делеґатів а іменно: Дм. Лещишина й Николая Смагу, а також рішено дати з каси $25.

Січова орґанізація вибрала яко делеґата тов. Харка й ухвалено дати з каси $10. Спільна збірка на зборах Січи принесла $5. Разом $40.

—o—

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

НОВІ ІМІҐРАЦІЙНІ ЗАКОНИ В КАНАДІ

В противенстві до Злучених Держав Канада старається придбати собі нових поселенців і не обмежує числа іміґрантів. Одначе вступ в Канаду тепер теж не всякому свобідний і іміґрація теж обмежена, хоч і в инакший спосіб. А саме поселенці, яких канадійський уряд собі бажає і яких впускає без числа, є лише хлібороби. Нові іміґраційні приписи, які тепер увійшли в життє (на місце правительственного розпорядження з 1919 року) дозволяють приїздити і поселюватись в Канаді лише:

1. 1. Хліборобам, які приїзджають в Канаду для того, щоби осістись на ріллі (фармі) і мають вистачаючі засоби щоби задля того набути собі сільське господарство.

2. Хліборобським (фармерським) робітникам, котрі хочуть в Канаді нанятись на роботу, як що можна з деякою певністю сподіватись, що на фармах буде для них робота.

3. Женщинам, що працювали як домшна прислуга (куховарки, наймички і т. д.) і хочуть на таку саму роботу нанятись в Канаді.

Иншим іміґрантам по закону не вільно приїздити. Одначе іміґраційні власти мають право впускати в Канаду также:

1. Жінок і сімю тих осіб, які вже були по закону допущені і мешкають в Канаді, як що вони мають вистачаючі засоби, щоб приїзжих свояків приняти до себе і ними заопікуватись.

2. Горожан тих держав, з якими Канада має окремі договори або умови в справі іміґрації.

3. Британських горожан, котрі приїзджають в Канаду з Великої Британії, Ірляндії, Злучених Держав або британських домінїй, як що вони в порті вступу докажуть, що мають засоби для удержання до того часу, доки не найдуть заробітку в Канаді.

4. Американських горожан, котрі приїзджають з Злучених Держав, як що вони докажуть міністрови іміґрації і кольонізації, що їхня праця потрібна в Канаді.

Іміґранти, що їдуть з Европи (за виїмком тих, що з Великої Британії і її автономних доміній), мусять перед виїздом предложити свої паспорти для візовання канадійському іміґраційному урядовцеви. За канадійське візо платиться пять долярів.

З огляду на те, що на фармах в Саскачевані не вистачає робітників, провінціональний уряд поробив заходи, щоб спроваджувати прямо робітників з молочних господарств і малоземельних селян з Голяндії. Одержано теж звістки, що в Канаду вибирається богото голяндських і норвежських сільських робітників. В Антверпії (Бельгія) відкрито центральне урядове Канадійське Іміґраційне Бюро, яке має старатись для Канади о нових поселенців хліборобів.

РАЙ ЧЕРВОНИХ...

Сидить сова на камени
Лупає очима,
А Раковський сидить з тиха
Тай движе плечима:
Не розваже, не зміркує,
Що йому робити.
Чи берегти Україну?...
Чи запапастити?...
Сидить мовчки, снує думку,
Як на дальше буде?
Не згадає що з голоду
Помірають люди.
Кличе раду —та в Петроград
Посли виснлає.
Ідіть!—каже—просіть поміч,
Стиха промовляє.
Збунтувалась горносотня
Важить мене вбити,
—Хай товариші порадять
Що мені робити?...
Пішли посли в Московщину,
Оскаржують люди
Що Раковський в небезпеці
Мабуть лихо буде...
Вислухали комісарі
Переказу того,
Пішли з послами перед трон
Леніна самого.
Він послухав, здвиг плечами,
Сів, тай задумався...
Бо він вістий про гайдамак
Більш не сподівався.
А тут вони мов зпід землі
К' бісу виростають,
Та селянство до боротьби,
Кругом намовляють...
Прокинувшись мов з просоння
Очи протирає
Та червоних комісарів
Близше приликає.
Розказує; щоб бумагу
Чим скорше хватали,
Що він скаже; кожде слово
Як слід написали.
Вже й бумаги розложили,
Вже Ленін диктує;—
А Раковський сидить собі
Не бачить, не чує...
Не журися!... Ми пішлемо
Червоно-армійці
Щоб завели лад московський
Тай заживем в спілці.
Значить!... В кого суть достатки
В того заберемо
Та в шпихлірі Петроградські
Зараз відішлемо.
А як хохли напідкаєм
Що противні цьому
В тюрму з ними!... а в послідне
Осудим по свому.
Повісимо на гиляках,
Бо куль у нас мало.
Зашадимо на випадок
Щоб на иних стало.
Скінчив Ленін: протер чоло
До послів звертаєсь...
Троцький сухав, не дослухав
Близше присуваєсь.
Відтак станув і промовив
Не гаразд се буде,
Адже кругом на Вкраїні
Збунтувались люди.
Пишіть йому нехай скоро
Приїздить на раду,
Ми вишлемо на Вкраїну
Військову громаду.

— — — — — — — —

Зібралися в Петрограді
Війска відіслали,
Щоб нікого не жаліло
Остро наказали.
Прийшло військо на Вкраїну
До роботи взялось,
Грабуючи з місця в місце
Мов шалене гналось
Щей до того мордували,
В тюрми повязнили,
„Хахлом" наших визивали,
Нагайками били.
Так червоні весь добуток
В краю згребували
Як нестало; тай свитину
Подерту здіймали...
А Раковський сидів мовчки
Лиш здвигав плечима,
Як та сова на камені
Лупає очима.

— — — — — — — —

Дожилася Україна
Червоного раю
Обідрана! кличе діти...
Діти!... Загибаю...
Москалі пограбували
Тяжку кровавицю
В Московщину віділсали
Жито і пшеницю
Земля тільки позістала
І драна свитина
Тай похнена, обдерта
Старенька хатина.
Діти нагі кличуть: Мамо!...
Хлібця дай шматочок—
Мати гляне, сльоза стане
Криєся в куточок.
Щоб виплакатись до волі
Миєся сльозами
Ой такаж то наших доля
Поміж Москалями.
Обідрані в крайній нужді
Дожидають злики
Погибають із голоду
Як тії собаки.
Ох Раковський! Недолюдку!
Чи як тебе звати
Ти наважив Україну
У гріб закопати...
Чом не глянеш кругом себе
Як? Що? Деся діє
Чиж не бачиш?... Що хвилини
Дуще вітер віє.
Ти спокійно сів совою,
Сидиш та думаєш,
Що діеся кругом тебе
Не бачиш, не знаєш.
Подумайно!... яка сила
Червоних прибула.
Весь добуток з України
В Москву загорнула.
Народ гине із голоду,
Тебе проклинає
А червоне військо дуще,
І дуще гуляє.
Ти не бачиш!... лиш бажаєш
Ділити... й ділити...
Чомже лиху не зарадиш?...
Хто буде робити?...
Голод людства не жаліє,
Забира в собою,
Остаєся Україна,
Круглов сиротою.
Ти не бачиш сего лиха!...
Себе не спитаєш!...
Скільки з Москви дармоїдів
На Вкраїні маєш.
Все то треба годувати
В лихую годину...
А ти поглянь кругом себе
Поглянь на Вкраїну.
Міста наші зруйновані,
Всі люди без солі,
Галичани без притульку,
Волинці без долі.
Подивися хоч на себе!..
Чи тебе вважають?...
Таж розкази з Петрограду
Другі розсилають.
О, Раковський, песя віро
Про Бога не знаєш...
Бо ти нашу рідню мову
Доптати бажаєш.
За віщо же? Скажи правду,
Що то з того буде?
Не діждеш ти... бо за кривду
Проклянуть тя люди.
Ми вольности доживемось
Незабудь же того,
Бо на вольности всі люди
Тай ми прагнем свого.
Наш дух щирий, то ніколи
Не вмре!... не загине!...
А здобуде боортьбою
Волю України.
Аж тоді то безголове
Станеся з тобою
Підеш в Москву і там будеш
Сидіти совою.

— — — — — — — —

Джемейка, Н. Й., 27. вересня 1922.

Матвій Костишин.

ДИТЯЧА ДОЛЯ В КРАЇНІ КАМІННОГО ВУГЛЯ.

„Дитяча праця і доля дітей в однім вугільним дистрикті" — під таким заголовком Дитячим Бюро в Вашингтоні видано отсе нові причинки до пізнання положення робітничої дітвори в Америці. В новій студії зібрано цілий ряд фактів і даних про життє людей, передівсім дітвори, в однім невеликим окрузі в Скайлкіл Каунті в Пенсилвенії (де міста Потсайл., Маганой Сити, Шенандо і т. д.), значить в центрі камінновугільної (антрацитової) полоси. Досвідами обнято лиш невеликий округ в трохи більш як пів квадратової милі простору, одначе пануючі там відносини без сумніву характеристичні для всеї антрацитової території.

В тім окрузі живе 24.726 душ населення, в тім числі 3.136 дітей поміж тринайцятим і шіснайцятим роком життя, яким головно присвячена студія. На загал мешкань для того населення не вистачає, люде живуть на купі, тісно, в невигоді і передівсім без потрібної скількости воздуху в хаті. Доми побудовані недбало і так, щоб будівля як найменше коштувала, і домовласники, не дбають ні про удержаннє їх в порядку ні про направи. А направляти треба би раз у раз, так я кбудинки часто руйнуються і валяться, найбільше через те, що земля під містом підкопана шахтами. Одначе вугільні й земельні компанії своїми контрактами захоронились від увякої відвічальности за шкоду чи за нещасний припадок заподіяний тим що підкопана земля западається або ссунеться. Шахти зайняли мало не всю землю, так що грунту під будинки лишилося мало і мешканці не можуть вибратися з тарих домів, хочби й жити там не було вже зовсім безпечно. Дітворі нема де бавитись, хиба на вулиці, на залізничім шляху або на смітниках.

Через те, що земля всюди підкопана і поприбивана, не може бути ні доброї каналізації ні водопроводів. Канали часто заткані і нечистота спливає назад до домів і на вулиці. Воду черпають з криниць і богатьом родинам приходиться носити її з далеку, так як криниць мало і навіть води мало, забирають її перше всего шахти для свого ужитку. Сміттє ссипають де попаде і вивозять його не часто. Життє в таких поганих і вається очевидно найгірше на здоровлю підростаючої дітвори.

Шкільні будинки мало надаються для своєї цілі і навчаннє, особливо на вищих ступнях науки, далеко не таке, як повинно бути. Для того, щоби вчитись в вищих клясах (далі як шестий ступень) діти з дальших осель мусять кожний день проходити пішки досить далеку дорогу, нераз не зовсім безпечними стежками. Що гірше, з 3,136 хлопців і дівчат поміж тринайцятим і шіснайцятим роком життя 1,339 мусіло передчасно покинути школу та йти до роботи.

Хоч закон не дозволяє дітям до чотирнайцятого року життя найматись на фабричну роботу, в тім невеликим окрузі заробляло такою наемною працею аж 559 несповна чотирнайцяти- літних хлопців. Також проти закона 137 хлопців нище шіснайцятого року життя працювало в шахтах під землею. З 978 хлопців працюючих в майнах і коло майнів (на земли і пі землею) 178 потерпіло від усяких нещасних пригод, які так часто трапляються по копальнях; було й скільки випадків тяжкого каліцтва.

Діти мусять іти до роботи, звичайно, тому, що батьківські заробітки не вистачають на прожиток родині. В той час, коли збирано отсі дані (в маю 1919-го року), значить ще перед промисловою крізою, шахтярі заробляли ще розмірно добре, по чотири до, пять долярів на день, одначе ізза втрати заробітку в неробочі дні річний прибуток майнера значно вменшався і тільки вимково вистачав на удержаннє родини. З батьків шахтярів в тім окрузі ледви пята частина заробила по більше як 1.450 долярів на рік. Дві треті заробляло по менше як 1.250 долярів, а ціла одна шеста часть по менше як 850 долярів на рік. В девятьдесяти родинах батько згинув при роботі в шахті.

Про тяжкі для здоровля відносини в тім антрацитовім окрузі свідчить незвичайно висока смертність серед дітей. З тисячі дітей уроджених в 1918 році 165 померло не доживши одного року, тоді як для цілих Сполучених Держав процент смертности серед немовлят був лише 101 на тисячу. На протязі попередних восьми літ від дифтерії і крупу вмирало в тім окрузі чотири рази стільки дітей, а від шкарлятини дванайцять раз стільки як пересічно в Америці.

СЕРЕД РОСІЙСЬКОЇ ЕМІГРАЦІЇ.

Засоби, якими розпоряджала російська еміграція вичерпуються. З Болгарії перевезено до Франції 200 російських дітей, якими заопікувались Французи. В Константинополі відкрито нову російську гімназію.

НОВИЙ ВИНАХІД.

В Німеччині сконструовано нові літаки, якими можна літати без мотора, тільки при помочи крил. Винахідник того апарату Ґенцель літав при помочи крил 3 години безперервно над містом Фульда, після чого щасливо спустився з апаратом на землю.

НІМЕЦЬКИЙ ГИМН.

Президент німецької республики видав розпорядок, яким пісню: „Deutschland uper alles" обявляється національним гимном, замість дотепернішного гимну німецького цісарства.

АРЕШТОВАННЯ ШПІОНА У ЛЬВОВІ.

У Львові арештовано офіцера б. австрійської армії Верніча в підозрінню в шпіонажі на користь Німеччини. При арештованому найдено цікаві документи.